

ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ
ОСВІТИ

Випуск 32
Частина 1

ЯЛТА 2011

З БРИТАНСЬКОГО ДОСВІДУ КООРДИНЦІЇ ДІЙ СЛУЖБ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ВІД ЖОРСТОКОГО

**Михайліченко Юлія Володимирівна,
викладач Луганського національного
університету імені Т. Шевченка**

Постановка проблеми. Соціально-правовий захист дитинства є одним із показників рівня розвитку суспільства, його цивілізованості і перспективності. Протягом останніх років в Україні відбуваються позитивні зрушення у вирішенні питань захисту прав дітей. Державна політика у цій сфері спрямована на посилення соціального захисту і соціальної підтримки сімей з дітьми. Разом з тим, у грудні 2010 року на парламентських слуханнях у Верховній Раді „Законодавче забезпечення та реальний стан дотримання прав дитини в Україні” підкреслювалось, що за умов економічної нестабільності вимагає покращення міжвідомча співпраця служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді, соціальних інспекторів, працівників освіти, системи охорони здоров’я, органів внутрішніх справ з метою підсилення реального стану захисту дітей [1, с. 26].

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми вдосконалення міжвідомчої співпраці служб у справах дітей та центрів соціальних служб для сім’ї та інших інституції розглядається у працях сучасних науковців БО.Безпалько, В. Бочарової, О. Вінгловської, Ю. Василькової, Л. Волинець, І. Звереві, А. Капської, О. Караман, З. Малькової, Л. Міщук, В. Оржеховської, С. Харченка, Н. Щербак та інших.

Метою даної статті є розгляд британського досвіду координації дій регіональних служб захисту дітей від жорстокого поводження з метою визначення можливих шляхів його використання вітчизняними фахівцями соціальної роботи.

Виклад основного матеріалу. Під час розробки механізмів покращення міжвідомчої співпраці вітчизняних інституцій з захисту прав дітей варто звернутися до найкращого зарубіжного досвіду у цієї сфері, творчо адаптувавши його до національних особливостей українства. Провідне місце в якому по праву належить Великій Британії, де з 1884 року працює Національне товариство захисту дітей від жорстокого поводження (NSPCC).

Практичний аспект взаємодії британських державних інституцій та установ, місцевих соціальних служб у захисті прав та інтересів дітей, які зазнають від жорстокого поводження у сім’ях, проаналізуємо на прикладах такої діяльності у територіальному регіоні, до складу якого входять унітарні області Перт і Кінросс та Ангус і Данди (Perth, Kinross, Angus, Dundee) у центральній частині Шотландії.

В цих областях департаменти соціальної роботи місцевих муніципалітетів, доповідачі комісії у справах неповнолітніх, прокурори, громадські прокурори, поліція, служба охорони здоров’я, департаменти освіти та волонтерські організації з метою профілактики і раннього

реагування спільно розглядають і аналізують задокументовані факти жорстокого поводження з дітьми у сім'ях [2, с. 146]. Головним елементом їх стратегії скоординованої профілактики жорстокого поводження з дітьми у сім'ї є раннє виявлення і розпізнавання проблеми та визначення шляхів забезпечення ефективної допомоги.

Ефективність захисту дитини значною мірою залежить від оперативності реакції особи, яка першою дізнається про те, що хлопчик або дівчинка можуть перебувати або вже перебувають у ризиковому становищі внаслідок жорстокого поводження з боку батьків. Муніципальні служби захисту дітей (Local Safeguarding Children Board), які працюють під егідою Головної ради з питань соціального захисту (General Social Care Council) і залучені до реагування на подібні випадки, координують свою діяльність так, щоб її співпрацівники, не дублюючи одне одного, могли правильно оцінити ситуацію і діяти відповідним чином, щоб якомога менше травмувати дитину. Представники громадськості і фахівці, встановлюючи контакт з дитиною та її батьками, повинні забезпечити кваліфікований, інтегрований і разом з тим тактовний підхід, який має на меті створення умов для належного розвитку дитини [3, с. 84].

У таких випадках робота починається з проведення наради або конференції з питань захисту дітей (Child Protection Conference), тобто засідання повноважних представників служб соціального захисту, поліції, охорони здоров'я та педагогів. Кожна соціальна служба має спеціально уповноваженого (Reporter to Children's Panels), який відповідає за скликання та організацію наради для розгляду справи за виявленим фактом жорстокого поводження з дитиною в сім'ї.

На засідання такої наради її ініціатори можуть запросити будь-яку особу, представника будь-якої інституції. Поліції, зокрема, яка здійснює розслідування фактів насильства щодо неповнолітніх і повідомляє про відповідні випадки громадського прокурора та доповідача комісії у справах неповнолітніх, або департаменту соціальної роботи, який несе відповідальність за розгляд справи і забезпечення звіту доповідача комісії у справах неповнолітніх, якщо дитина потребує особливих заходів піклування.

Муніципальні служби захисту дітей, одержуючи інформацію або заяви про факти жорстокого поводження з дітьми в сім'ях, розробляють потрібні спільні заходи, координують свої дії на ранніх етапах вирішення проблеми, не ставлячи під сумнів повноваження інших так само діяти на захист дитини. У разі підтвердження факту жорстокого поводження з дитиною в сім'ї керівник служби захисту дітей може порушити питання про скликання наради по справі за участю уповноваженого службовця, які працюють у кожному з головних офісів департаменту соціальної роботи.

Мета такої наради – обмін інформацією та думками між професіоналами, які працюють з даною дитиною та її сім'єю, колегіальне обговорення можливих шляхів вирішення проблеми і їх затвердження. На нарадах по справі також розглядають результати спеціальних

розслідувань, оцінюють ситуацію, її складність, прогнозують перспективи. Тут можуть бути також вироблені рекомендації для скоординованих дій, визначені окремі види послуг, затверджені конкретні індивідуальні плани захисту дитини (Child Protection Plan). Наради по справі передбачають також розгляд попередніх висновків педагогів, вихователів, соціальних працівників, лікарів-терапевтів, педіатрів, представників поліції та інших фахівців, які були залучені до попереднього збору матеріалів до справи [4, с. 126].

Така нарада у деяких випадках може винести рішення про внесення дитини до спеціального Реєстру захисту дітей (Child Protection Register). Становище дітей, які в ньому зареєстровані, перевіряється представниками соціальних служб кожні три місяці, при цьому кожного разу розглядається питання про необхідність їх подальшого перебування в реєстрі дітей, які потребують особливого зовнішнього догляду і опіки.

Відносно всіх дітей, яких внесено до реєстру захисту, складаються індивідуальні особисті плани захисної роботи (Child Protection Plan), спрямовані на виправлення становища. Мета кожного такого плану:

- захист дитини від подальшого насильства в сім'ї;
- підтримка її здоров'я і розвитку.

Кожен особистий план повинен містити:

- детальний опис першочергових потреб дитини;
- реалістичну стратегію і перелік конкретних дій для

задоволення цих потреб;

- чітке визначення ролі і обов'язків професійних співробітників служб соціального захисту та членів сім'ї, включаючи характер і періодичність контактів фахівців з дітьми і їх батьками у даній справі;

- перелік конкретних осіб, які працюють з кризовою або проблемною сім'єю, наприклад, патронажних медсестер, терапевтів і вчителів, а також інших фахівців, які за рішенням наради надають підтримку дитині та її батькам;

- дату проведення наступного розгляду справи на нараді.

Кожний муніципалітет регіону веде відповідний Реєстр захисту дітей (Child Protection Register). Робиться це з метою забезпечити:

- всі відповідні соціальні служби доступом до реєстру захисту дітей, чия безпека є предметом докладного професійного вивчення;

- інформацією всіх відповідальних осіб про тих дітей в регіоні, які в даний момент вже занесені в реєстр, гарантуючи, що план роботи з ними переглядатиметься щонайменше кожні три місяці;

- швидкий доступ до інформації фахівцям, які опікуються дітьми;

- статистичну інформацію, яка допомагатиме планувати та управляти доступними ресурсами [5, с. 42].

Висновки. В статті досліджені практичні аспекти взаємодії британських регіональних служб захисту дітей від жорстокого поводження та представників поліції, служб охорони здоров'я, департаментів освіти та волонтерських організацій з метою профілактики і раннього реагування на

факти жорстокого поводження з дітьми у сім'ях. Вважаємо, що творче використання вітчизняними фахівцями соціальної роботи такого досвіду щодо створення конкретних індивідуальних планів захисту дитини з наступним внесенням до відповідного реєстру захисту дітей сприятиме підвищенню реального стану захисту дітей.

Резюме. Метою статті є розгляд британського досвіду координації дій регіональних служб захисту дітей від жорстокого поводження і визначення можливих шляхів його використання вітчизняними фахівцями соціальної роботи. Ключові слова: захист прав дітей, міжвідомча співпраця служб у справах дітей, британський досвід, соціальний захист.

Резюме. Целью статьи является рассмотрение британского опыта координации действий региональных служб защиты детей от жестокого обращения и определение возможных путей его использования отечественными специалистами социальной работы. Ключевые слова: защита прав детей, межведомственное сотрудничество служб по делам детей, британский опыт, социальная защита.

Summary. Purpose of this article is to examine the British experience of coordination of regional services and protection the children from the domestic violence and possible ways of its use by local experts of social work. Keywords: child protection, interagency cooperation, services for children, the British experience, and social protection.

Література

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. Стен. звіт. про парламентські слухання „Законодавче забезпечення та реальний стан дотримання прав дитини в Україні” від 22 грудня 2010 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sls2212110.htm].

2. Корнюшина Р. В. Зарубежный опыт социальной работы/ Р. В. Корнюшина. – Владивосток: Дальневосточный государственный университет: Тихоокеанский институт дистанционного образования и технологий: Издательство Дальневосточного университета, 2004.

3. Hughes Liz, Owen Hilary. Good Practice in Safeguarding Children: Working Effectively in Child Protection/ Liz Hughes & Hilary Owen. – London: Jessica Kingsley Publishers, 2009.

4. Козубовський В.В. Соціальний захист неповнолітніх у Великій Британії (порівняльний аналіз): наукове видання / В. В. Козубовський. – Ужгород: УжНУ, 2004.

5. Northern Ireland Dept of Health, Social Services and Public Safety : Co-operating to safeguard children - Chapter 4: Area Child Protection Committees and Child Protection Panels. [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.dhsspsni.gov.uk/safeguard_chpt4.pdf